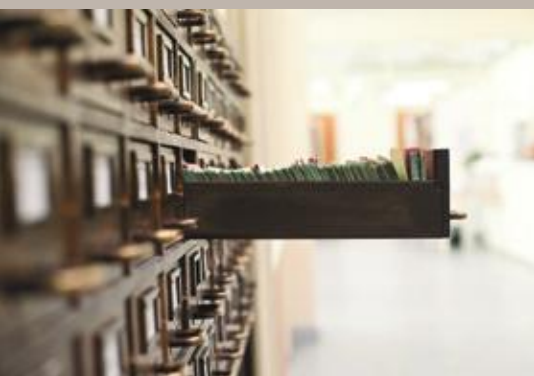


Salsa!.doc

3

JAARGANG 10 | SEPT 2014
DRIEMAANDELIJKE UITGAVE



I N H O U D

Stadsarchief krijgt kwaliteitslabel	1
De brand van Leuven door Duitse ogen	2
Het Handbooghof en de Eerste Verstoring	4
Het belang en de geschiedenis van de prentkaarten (2)	6
Activiteiten van Salsa! vzw	8

NIEUWSBRIEF VAN DE VRIENDEN VAN HET LEUVENS STADSARCHIEF

Stadsarchief krijgt kwaliteitslabel

Lofbetuigingen, ook degene die evident van aard zijn, klinken altijd geloofwaardiger uit de mond van een externe, niet-betrokken partij. We waren dus allerm minst verrast, maar des te meer verheugd, toen begin juli het schrijven van het Agentschap Kunsten en Erfgoed van de Vlaamse Gemeenschap binnen viel, waarin officieel werd meegedeeld dat het stadsarchief voortaan het kwaliteitslabel van erkend cultureel-erfgoedarchief mag dragen. Aan deze beslissing van de Vlaamse minister van cultuur ging een intensieve voorbereiding vooraf met een omvangrijke aanvraagprocedure en een visitatie ter plaatse door een expertencommissie. Wat er met dit label zichtbaar gemaakt wordt voor elke archiefbezoeker is de hoogstaande kwaliteit van de gehele werking van het stadsarchief en dat op permanente basis en met een continu streven naar optimalisatie.

Toen de Vlaamse Gemeenschap in 2008 besloot om het bestaande Museumdecreet van 1996 en het eerste Erfgoeddecreet van 2004 te integreren tot één nieuw Cultureel-Erfgoeddecreet, werd meteen ook een nieuw beleidsinstrument ingevoerd: het kwaliteitslabel voor collectiebeherende cultureel-erfgoedinstellingen. Er bestaat een kwaliteitslabel voor musea (dat o.a. aan M werd toegekend), een voor erfgoedbibliotheken (dat o.a. het KADOC en de Universiteitsbibliotheek hebben) en een voor archieven met (ook) een culturele collectie en werking. In die laatste categorie zijn er sindsdien 15 archieven met een erkenning. Slechts 3 stadsarchieven (Waregem, Ieper, Mechelen) zijn reeds erkend en ons stadsarchief is dus nu ook lid van dat uitmuntende groepje.

Om het kwaliteitslabel te kunnen bekomen moet een archief aan een aantal basisvoorwaarden voldoen, die allemaal te maken hebben met de vier basisfuncties van de archiefwerking: het actief verzamelen van archief, het instaan voor een goed behoud en beheer, het verrichten van onderzoek en het hebben van een publiekswerking. Kort samengevat komt dit erop neer dat we nu zeker mogen zijn dat de werking van ons stadsarchief van een voorbeeldig niveau is; 'state of the art' zoals dat heet.

Ook over het archief en de collecties zelf was de commissie zeer positief: 'De collectie die de organisatie beheert is van een aanzienlijke omvang en delen ervan zijn van een grote cultuurhistorische waarde. De commissie is dan ook van oordeel dat de collectie voldoende belangrijk geacht kan worden door een combinatie van uniciteit en materiële/historische waarde'.

Dat wil uiteraard niet zeggen dat onze werking niet verder voor verbetering vatbaar is. Het adviesverslag van de visitatiecommissie wijst evenzeer op verbeterpunten en bevat ook aanbevelingen voor het stadsarchief. Er wordt vanaf nu ook een jaarlijks werkingsverslag opgevraagd en minstens één keer per vijf jaar is er een nieuwe evaluatie. Het kwaliteitslabel is dus geen lauwerkrans die aanmoedigt om nu maar achterover te leunen, maar juist een soort engagementsverklaring van de drager in kwestie om zijn kwaliteitsvolle werking voort te zetten én te blijven verbeteren. Vanuit het stadsbestuur zal moeten bekeken worden, hoe we de komende jaren de noodzakelijke investeringen die dit onvermijdelijk met zich meebrengt ook kunnen begroot worden. Want koken kost al geld en heel goed koken kost doorgaans nog iets meer.

MARIKA CEUNEN



De brand van Leuven door Duitse ogen

Op 5 april 2005 ontving het stadsarchief een brief van de heer Hans Peter Friesdorf uit Bonn. Hij schonk een bijgevoegde manuscript aan het archief, omdat daarin sprake was van de brand die Leuven einde augustus 1914 trof. Toen het manuscript onlangs in het kader van de herdenking van WO I terug onder de aandacht kwam, gaf dat aanleiding tot een detective-achtige zoektocht naar de oorsprong en context waarin het tot stand kwam. Mogelijk gaat het om de handgeschreven kopij van het allereerste krantenbericht dat einde augustus 1914 over de brand van Leuven verscheen. Maar of deze autograaf werkelijk dit unieke tijdsdocument van 100 jaar geleden is, moet nog bewezen worden. Dit verslag van onze zoektocht zal duidelijk maken waarom enig voorbehoud nog gepast is.

Het eerste spoor naar meer informatie over het zes bladzijde tellende manuscript bleek al meteen letterlijk dood te lopen. De schenker ervan, de heer Friesdorf (*1933), is einde 2013 overleden en zijn nabestaanden hebben er geen idee van hoe hij in het bezit van het manuscript gekomen was. Even snel was duidelijk dat dr. Karl Sonnenschein, wiens naam boven het document staat, inderdaad de auteur van de inhoud is. Het gaat immers om een getuigenrelaas over de brand van Leuven, dat Sonnenschein op vrijdag 28 augustus opgetekend heeft uit de mond van drie zusters Franciscanessen, die de dagen voordien vanuit Leuven geëvacueerd waren met een Duitse militaire trein. Sonnenschein ontmoette hen tijdens een treinrit van Aken verder landinwaarts in Duitsland, waar ze onderdak gingen zoeken bij hun familie. Hetgeen zij te vertellen hadden over de voorvallen in Leuven, noteerde Sonnenschein – naar eigen zeggen meteen tijdens de treinrit – en hij bezorgde het getuigenverslag vervolgens aan de redactie van de *Kölnische Volkszeitung*, de belangrijkste Duitse katholieke krant van die tijd. Deze krant publiceerde de inhoud van het manuscript woordelijk in de ochtendeditie van maandag 31 augustus 1914¹.

Een Duits-katholieke versie van de feiten in Leuven met een jonge non als heldin

Het ooggetuigenverslag dat Sonnenschein noteerde en liet verschijnen, leest als een vlot geschreven verhaal met drama en pathos. De 'feiten' worden verteld vanuit het standpunt van de arme



kloosterzusters die al vele jaren in Leuven woonden, op goede voet stonden met de bevolking en hen zelfs in de moeilijkste uren van het moedwillig veroorzaakte inferno nog bijstonden met inzet van het eigen leven. Vooral de jongste van de drie kloosterlingen, die tijdens het leeuwen-aandeel van het relaas aan het woord is, wordt door Sonnenschein als een echte heldin in het centrum van de actie geplaatst. Onverschrokken trekt ze drie keer door de brandende binnenstad en redt daarbij groepen bewoners die op straat verweesd samentroepen, omdat hun huizen afgebrand zijn en de volwassen mannen die er woonden gedood of weggevoerd werden. De zuster gaat hen voor in een tocht doorheen de brandende straten, voert hen voorbij de Duitse wachtposten en bezorgt hen een veilig onderkomen in een klooster. Daarna vertrekt ze samen met haar Duitse ordegenoten naar het station om er met de trein richting heimat en familie te reizen. Het leest nogal wrang hoe de zusters de Duitse soldaten bejubelen, alle schuld voor de brand bij de Leuvense bevolking – en dan met name de roekeloze vermeende franc-tireurs – leggen en ook vooral zichzelf beklagen omdat ze hun klooster, hun kleding en hun collectie rozenkransen hebben moeten achterlaten in Leuven zonder te weten of ze die ooit nog zullen terugzien. Sonnenschein bericht met veel empathie en doet er in zijn relaas alles aan om de lezer ervan te doordringen dat deze arme kloosterlingen iets vreselijks overkomen is waarvoor hen echter geen schuld treft. Het zijn die domme Leuvenaars, die dit leed veroorzaakt hebben en tegelijk ook zichzelf in de miserie gemanoeuvreerd hebben.

'Duitsers en geestelijken zijn onschuldig'

Vraag is natuurlijk wat in dit relaas berust op echte getuigenverklaring en wat door

Sonnenschein zelf als schrijver van het stuk aangedikt, verdraaid of geïdealiseerd werd. Duidelijk is in alle geval dat hij via dit krantenstuk de publieke opinie (in Duitsland zelf en ook in het neutrale Nederland) ervan probeerde te overtuigen dat hetgeen zich in Leuven enkele dagen voordien had voorgedaan de Duitse bezettingstroepen niet ten laste gelegd kon worden. Zij voerden – aldus de Duitse versie van de feiten die Sonnenschein mee wilde onderbouwen – een duidelijk en bij herhaling aangekondigde strafexpeditie uit, omdat de Leuvense burgers het niet konden laten om Duitse soldaten vanuit hinderlagen onder vuur te nemen en te doden. Wie op de vijand schiet, kan niet meer rekenen op de neutrale status van niet-militaire toevallig aanwezige, maar zoekt zelf de gewapende confrontatie op; aldus de redenering. Een tweede belangrijk punt dat Sonnenschein wou maken, heeft betrekking op de onschuld van alle in Leuven aanwezige geestelijken. Omdat er berichten circuleerden over paters die zelf ook deelnamen aan het in de val lokken en doden van Duitse soldaten, wou de sociaal-katholieke voorvechter en priester Karl Sonnenschein het tegendeel heel duidelijk bewijzen. De geestelijken trof geen schuld. Zelfs Duitse kloosterzusters die in Leuven verbleven, waren in de eerste plaats begaan met het lot van de Leuvenaars en hielpen waar ze konden. Hetzelfde gold voor de universiteit als katholieke instelling, die Sonnenschein ook goed kende (hij was een jaar voordien aan de Leuvense universiteit geweest om lezingen te geven over het katholisch-studentisches Hilfswerk, dat hij in Duitsland had opgestart). Niets viel de universiteit te verwijten, in tegendeel: het waren professoren die na de vlucht van het schepencollege via het comité des notables het leven in Leuven zo snel en efficiënt mogelijk terug op gang trachtten te brengen.

Het Handbooghof en de Eerste Verstoring

Met het project 'Eerste Verstoring' zoekt en graaft de stadskunstenaar Ief Spincemaille naar de eerste sporen van bewoning in Leuven. Uitgegraven grond vertegenwoordigt vele historische lagen en samenlevingen die deze stad maken tot het Leuven van vandaag, eeuwenoud en springlevend. Met deze grond bouwen de eerste Leuvenaars hun stad, met deze grond bouwt de stadskunstenaar samen met huidige Leuvenaars een nieuw bouwwerk en treedt zo in de sporen van het verleden. Dat het Handbooghof als locatie voor dit project werd gekozen, is niet zo verrassend. Hier vinden we immers een belangrijk restant terug van het Leuven van het verleden: de eerste ringmuur die dateert uit het midden van de 12^{de} eeuw.



Het Handbooghof dankt zijn naam aan het oefenterrein van de Sint-Sebastiaansgilde of de Gilde van de Handboog. Tot 1953 stond aan de kruising met de Brusselsestraat, haaks op het Handbooghof, een door de gilde in 1482 gebouwde woning in traditionele bak- en zandsteenstijl met zijtrapgevel. Een rechthoekige poort gaf toegang tot het Handbooghof. De naam Handbooghof komt voor sinds 1760; de naam 'Handboogvesten' voor het stukje muur komt al voor sinds 1611.

Deze gilde, opgericht voor 1335, zou de oudste schuttersgilde van Leuven geweest zijn. Schuttersgilden hadden diverse opdrachten die vooral van militaire aard waren. Zij waren belast met de wachtdienst op de stadswallen en aan de stadspoorten en moesten hiervoor op het appel verschijnen wanneer de stormklok werd geluid. Ze werden daarnaast ingeschakeld bij de ordehandhaving, bijvoorbeeld tijdens feestelijkheden, optochten, terechtstellingen, relletjes enz. Ook buiten de stad traden de leden van de schuttersgilden op voor het handhaven en herstellen van de orde. Buiten de opdrachten in stedelijk verband, konden ze ook worden opgeëist om samen met de milities de militaire wensen van de vorst in te lossen. Vanaf het begin van de 16^{de} eeuw verloren de gilden hun militair karakter.

Naast hun militaire opdracht hadden de gilden ook een religieuze taak. De leden waren verplicht om onder andere bij processies het Heilig Sacrament te begeleiden. Van elke gilde werd verwacht dat ze of zelf een kapel bouwde, of gebruik maakte van een bestaande kapel of van een zijkapel in een bestaande kerk. De Leuvense handbooggilde koos een kapel in de kooromgang van de Sint-Pieterskerk, die oorspronkelijk aan de Heilige Matteüs gewijd was, maar omgedoopt werd tot Sint-Sebastiaanskapel. Deze kapel is nu bekend als de Sint-Augustinus en Sint-Thomaskapel.

Omdat het gildeleven in Leuven al lang verleden tijd is, is het Handbooghof tegenwoordig vooral gekend door de restanten van de eerste omwalling. Deze eerste stenen ringmuur werd in het mid-

den van de 12^{de} eeuw gebouwd, meer bepaald in de periode 1156–1165. De min of meer cirkelvormige ommuring was circa 2700 meter lang met en telde eenendertig waltorens. Ter hoogte van de belangrijkste invalswegen was de omwalling onderbroken door elf stenen poorten: de Proefstraatpoort (Naamsestraat), de Wolvenpoort (Schapenstraat), de Redingenpoort (Redingenstraat), de Broekstraatpoort, de Minderbroederspoort (Minderbroedersstraat), de Biestpoort (Brusselsestraat), de Minnepoort (Handbooghof), de Borchtpoort (Mechelsestraat), de Steenpoort (einde Karel van Lotharingenstraat), de Heilige-Geestpoort (Diestsestraat) en de Sint-Michielspoort (Tiensestraat). Op de plaats waar de Dijle de stad binnenstroomde en haar weer verliet waren 2 waterpoorten voorzien, één ter hoogte van het voormalige Hollandcollege (Paridaensinstituut) en één nabij de Sint-Geertruiabdij.



Bij de aanleg, circa 1360, van een nieuw en grootser opgevat verdedigingssysteem kwam de oude muurgordel in onbruik. Hier en daar werd een muurstuk of een al te bouwvallige poort gesloopt. Torens en

muurnissen werden door de stad aan omwonenden als bergplaats verhuurd, terwijl delen van de oude vesten als tuin- of scheidingmuur werden gebruikt. Hierdoor zijn van de 12^{de}-eeuwse stadsmuren nog betrekkelijk veel restanten bewaard gebleven. De elf stadspoorten werden tegen het begin van de 19^{de} eeuw echter allemaal gesloopt.

Het bewaarde muurstuk in het Handbooghof is ongeveer 70 meter lang en vertoont langs de veldzijde 23 – nu dichtgemetselde – funderingsbogen. Een gedeelte fungeert als onderbouw van de voormalige mouterij ‘De Hopbloem’. De muur is op verschillende plaatsen voor-

zien van later aangebrachte venster- en deuropeningen. Van de twee torenfragmenten is de meest zuidelijke, met een in de muurdikte uitgespaarde wenteltrap, het best bewaard.

Het Handbooghof werd bij regentbesluit van 30 oktober 1945 als landschap beschermd en later als monument, samen met de andere delen van de eerste stadsomwalling (M.B. 07/06/1994).

MARIKA CEUNEN

Met het project ‘Eerste Verstoring’ zoekt en graaft stadskunstenaar Ief Spincemaille naar de eerste sporen van bewoning in Leuven. Sinds haar ontstaan is de stad Leuven bijna twee meter opgehoogd met restanten van vroegere bouwlagen. Zij vormen het archeologische geheugen van de stad; de sporen die vroegere bewoners onzichtbaar achterlieten. Als je door al deze historische lagen heen graaft, kom je uiteindelijk bij de lagergelegen grond waarop de eerste bewoners van deze nederzetting aan de Dijle moeten gestaan hebben. Archeologen noemen dit ‘onver-

stoorde grond’ of ‘moedergrond’: grond die vrij is van menselijke tussenkomst. In Leuven liet de stadskunstenaar 14 ton van deze ‘oudste’ grond opgraven om er een 6 meter hoge ‘Hemeltoren’ mee te bouwen: een aarden schouw om mee naar de hemel te kijken. De toren werd gemaakt door verschillende lagen onverstoorde aarde aangestampt op elkaar te leggen en verrees in het Handbooghof, aan de wandelweg tussen de Brouwersstraat en de Brusselsestraat. Na de voltooiing ervan geeft Spincemaille de toren terug over aan de natuurlijke

verweringsprocessen. Regenwater zal de aangestampte grond binnendringen. De toren zal langzaam in elkaar zakken, als een zandkasteel dat overspoeld wordt door water. Op het einde van dit proces zal deze aarden ‘ruïne’ terug in de put gestort worden, waarmee de cirkel van de Eerste Verstoring rond zal zijn.



Het belang en de geschiedenis van de prentkaarten⁽²⁾



De postkaart bracht een revolutie teweeg, voortaan kon ook de grote massa berichten doorsturen dankzij het gunstige tarief maar ook door de eenvoudige werkwijze. De briefstijl onderging een grondige verandering. Waar men vroeger lange uitgebreide epistels schreef, hield men het nu bij korte uitdrukkingen door de kleine oppervlakte van de kaart. Bovendien legde de prentkaart de grondslag van een geweldige industrie, meer bepaald toen men ze begon te illustreren.

De eerste geïllustreerde postkaarten duiken op in 1870. Zowel de Duitser August Swartz, de Franse Léon Besnardeau als de Brit John S. Day kregen de ingeving om allerlei tekeningen op postkaarten te lithograferen. Daarnaast waren er ook heel wat particulieren, handelaars en restauranthouders die hun postkaarten opsmukten met een schetsje of een tekening. Dit waren slechts particuliere initiatieven met een zeer beperkt bereik. Wanneer kwam de postkaart echt op de markt? Daarover verschillen de meningen heel erg. Sommigen menen dat Ludolf Parisi, een theologiestudent uit Göttingen die zijn tantes gehectografeerde postkaarten stuurde, de uitvinder van de prentkaart is. Anderen zoeken het ontstaan van de geïllustreerde postkaart bij de Marseillaan Dominique Piazza. Hij illustreerde zijn postkaarten met zichten van Marseille,

later van Nîmes, Avignon, Bordeaux en Toulouse. Nog andere menen dat Antonio Oliveirez, een Portugese kunstschilder, de vader is van de geïllustreerde postkaart. Hij stuurde in 1869 regelmatig naar zijn geliefde geïllustreerde postkaarten. De Servische Petar Manojlovic tenslotte ontwierp een tekening van een draak die het hele bovenste deel van de kaart, vulde met onderaan silhouetten van Istanboel en Moskou. Drukker Rudolf Schürer van Waldheim zorgde in 1871 voor de productie. Het enige gekende exemplaar werd te Wenen afgestempeld op 19 mei 1871. Het werd sinds 1936 als vermist opgegeven, maar dook in 2009 in een veilinghuis op en werd daar voor 11.000 euro verkocht!

In Frankrijk brak de prentkaart door dankzij de wereldtentoonstelling van Parijs in 1889. Aan de voet van de gloednieuwe toren drukte 'Le Figaro' vijf verschillende kaarten met 'La Tour Eiffel'. Deze werden

Door de toepassing van het fotografisch procédé, het ontstaan van kleurendruk in 1880 en het ontstaan van het toerisme, werd het versturen van prentkaarten zeer populair. Rond 1880 waren prentkaarten overal te koop in Duitsland, Oostenrijk en Zwitserland, de favoriete plaatsen voor het toenmalige toerisme. In Duitsland telde men in 1897 al meer dan duizend fabrikanten van ansichtkaarten en een zestigtal van albums. Het *Internationaal Bureau voor de Statistiek* te Bern schatte omstreeks 1900 de productie op één 1,13 miljard kaarten. In Engeland publiceerde Raphaël Tuck zijn eerste prentkaart in 1894 en wist zijn zaak uit te bouwen tot een wereldconcern. Het leverde hem een verheffing in de adelstand op. In Frankrijk was het Albert Bergeret die in 1896 een werkplaats voor fotokaarten in Nancy installeerde. Bij de gebroeders Neurdein die in Parijs een fotografiestudio hadden,



verkocht vanaf augustus 1889 en men kon ze laten afstempelen vanaf het eerste of het tweede platform of van op de top. Tijdens de tentoonstelling zelf werden 300.000 exemplaren verkocht. Maar ook daarna kon men nog van op de Eiffeltoren kaartjes versturen. In België was het tijdens de wereldtentoonstelling van Antwerpen in 1894 dat de prentkaart onder de aandacht kwam.

rolden vanaf 1903 meer dan anderhalf miljard geïllustreerde kaarten van de persen. In 1898 richtten de fotografen Thill en Nels samen een bedrijf op in Brussel, dat nog steeds marktleider is in België. Voor 1908 meldde het postkantoor in de VS dat er meer dan 677 miljoen kaarten werden verstuurd, op een bevolking van minder dan 89 miljoen inwoners.

Uitgevers wijdden hele reeksen postkaarten aan bepaalde onderwerpen, die in diverse tijdschriften voor verzamelaars besproken werden. Tot de favoriete onderwerpen behoorden woelige zeeën, sentimentele maneschijntaferelen of vedetten. De humoristische kaarten zagen wat later het licht. Succesvol waren ook de kaartjes met 'Groeten uit' of 'Souvenirs de': mozaïekkaarten met drie of vier foto's van een stad of streek die door een siermotief werden verbonden.

De prentkaart overrompelde alle windstreken. De officiële kaart, uitgegeven ter gelegenheid van de Londense marine-tentoonstelling Royal Navy Exhibition in 1891, was een attractie. Ze vertoonde de Eddystonevuurtoren, die je op deze tentoonstelling kon beklimmen. Wie er een klimpartij voor over had, mocht de kaart in het kantoor op de top posten, waar een sierlijke datumstempel haar nog meer waarde gaf.

Van overal werd het mogelijk om een kaartje te versturen. Zo stonden er op de top van het Rigi-gebergte, boven op de Eiffeltoren en op vele andere bouwwerken schrijftafels ten behoeve van toeristen die aan het thuisfront wilden tonen waar zij waren. Speciale koeriers brachten de kaarten naar hun bestemming. Een reisbeschrijver uit de jaren 1900 beweerde

stuurd worden. Het 6^e congres van de U.P.U.C. (Rome 1906) stond dit gebruik echter universeel toe, zoals in 1886 het congres van Lissabon dit voor de 'postkaart' had gedaan.

Dé bloeiperiode voor de ansichtkaart waren de decennia rond de eeuwwisseling. Het prentkaarten verzamelen werd een echte rage, die haar hoogtepunt kende in de jaren 1890–1910. Haast iedereen deed eraan mee en verschillende ruilclubs werden opgericht. In 1899 organiseerden Venetië, Nice, Berlijn en Oostende

om de kosten te beperken. In binnen- en buitenland kwamen er nog meer nieuwe uitgevers van wenskaarten, die door concurrentie en competitie, de ontwikkeling van het drukproces en andere factoren, de uiterlijke kanten van wenskaart ten goede kwamen. De opkomst van de telefoon, de uitbreiding van de dagbladen en de democratisering van het fototoestel liet de postkaartengekte luwen. De offset verving de fototypie of lichtdruk en de uitgaven werden meer plaatselijk en tijdsloos, want het feit van het vastleggen van



dat het merendeel van de toeristen, die de top van de Rigi bestegen, dit niet zozeer deed om te genieten van het heerlijk panorama, dan wel om prentkaarten te posten, die daar een speciale afstemming kregen.

Geleidelijk aan werden ook de geldende reglementen versoepeld. Vanaf 1902 begon men eerst in Engeland en wat later op het Europese vasteland de adreszijde, in posttermen de voorzijde, voor de correspondentie te gebruiken. Hierdoor kwam heel de keerzijde van de kaart vrij voor de illustratie, wat ze natuurlijk groter en ook aantrekkelijker maakte. Dergelijke prentkaarten waren echter niet officieel en mochten enkel in het binnenland en soms in een paar aanpalende landen ver-



tentoonstellingen en in Praag hielden de liefhebbers van prentkaarten een congres. Gespecialiseerde tijdschriften verschenen. In elk huis prijkte voortaan een album met prentkaarten broederlijk naast de verzameling familiefoto's.

De Eerste Wereldoorlog bracht een nieuw hoogtepunt in de postkaartenproductie. Er verschenen ontelbare kaarten die het oorlogsgeweld illustreerden: oprukkende soldaten, verloren gelopen vluchtelingen, kapotgeschoten kerken en huizen, opgeblazen bruggen. Ook de oorlogspropaganda kende drukke tijden met de verspreiding van de foto's van de dappere helden en van cartoons die de tegenstander belachelijk maakten.

Na de Eerste Wereldoorlog bleef de postkaart populair, maar de kwaliteit en de variatie leden onder de toenemende druk

het gebeuren was geen prioriteit meer.

Met de invoering van het betaald verlof in verschillende Europese landen vlak voor de Tweede Wereldoorlog, kreeg de postkaart een nieuwe boost doordat meer mensen op vakantie konden gaan. Vooral de ansichtkaart kende groot succes. Vaak zijn het 'gezuiverde' landschappen, ontdaan van storende infrastructuur, zoals parkeerplaatsen, energiecentrales, vervuilde kanalen en luchtverontreiniging, en van moderne gebouwen. Het zijn vaak pittoreske afbeeldingen van stads- of dorpsgezichten. Op ansichtkaarten regent het nooit en de lucht is in de meeste gevallen van het bekende ansichtkaartenblauw.

Sinds de opkomst van de digitale fotografie en het internet zijn toeristische ansichtkaarten op hun retour. Men kan al tijdens de vakantie van uit een internetcafé of van op de i-phone, de smartphone of de tablet vakantiefoto's en beschrijvingen van de vakantie versturen of op een vakantieblog plaatsen. Hierdoor vermindert de behoefte om een ansichtkaart te versturen.

JULES AUDIENS



praktische informatie

www.leuven.be/salsa
salsaarchief@gmail.com

Salsa! vzw
 Samen Actief voor het Leuvens StadsArchief!

Maatschappelijke zetel

Stadsarchief Leuven,
 Rijschoolstraat 4/001
 3000 Leuven

Bestuursleden

Jaak Brepoels, Marc Carnier, Gustaaf Janssens
 (voorzitter), Hendrik Ollivier (secretaris),
 Sabrina Keyaerts (penningmeester), Violet Soen

U kan lid worden van Salsa! vzw

door overschrijving van
 € 15 (voor gewone leden) of
 € 30 (voor steunende leden)
 op volgend rekeningnummer:
 IBAN BE93 068-2420772-67
 Dit lidgeld omvat de driemaandelijkse
 nieuwsbrief, mogelijkheid tot aankopen
 van de eigen publicaties en gratis toegang
 tot de activiteiten van de vriendenkring.

Stadsarchief Leuven

Rijschoolstraat 4/001
 3000 Leuven
 T 016 30 08 69
 F 016 23 40 06
 E archief@leuven.be

Openingsuren leeszaal

Dinsdag, woensdag: 9.00 tot 13.00 u
 Donderdag: 9.00 tot 19.00 u
 Vrijdag: 9.00 tot 13.00 u

Salsa!.doc

COLOFON

is een driemaandelijkse nieuwsbrief,
 uitgegeven door Salsa! vzw,
 de Vriendenkring van
 het Leuvens Stadsarchief.
 Het abonnement is inbegrepen
 in de lidmaatschapsbijdrage voor de vzw.

Eindredactie

Marika Ceunen

Redactieadres

Stadsarchief Leuven

Verantwoordelijke uitgever

Gustaaf Janssens
 Maria-Theresiastraat 87 | 3000 Leuven

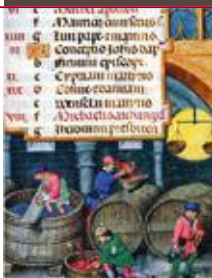
Foto's

Marika Ceunen,
 Eric Dewaersegger,
 Stadsarchief Leuven

Druk en vormgeving

Drukkerij Leën | Hasselt

Activiteiten van Salsa! vzw



Lezing 'De wijnbouw in het Hageland. Een geschiedenis met pit' op 22 november 2014 in het Auditorium Tweebronnen (Rijschoolstraat 4)

Eén van de opmerkelijkste producten van het middeleeuwse Hageland was wijn. Op het hoogtepunt van de Hagelandse wijnbouw, rond 1400, bedekten wijngaarden niet alleen de heuvelhellingen tussen Leuven, Aarschot en Diest, maar ook de leemgebieden rond Tienen en Hoegaarden.

Door een samenspel van natuurlijke en menselijke factoren kwam er rond 1600 voor lange tijd een einde aan de Oost-Brabantse wijnbouw. Tot er in 1815 een grootschalige wijngaard werd aangelegd in Weze-maal. Die wijngaard werd weer opgegeven rond 1845, maar liet onuitwisbare sporen na op de Wijngaard-berg. Waarom werden de eerste wijngaarden in het Hageland pas aangelegd na het jaar 1000? Hoe groot waren die middeleeuwse wijngaarden, en hoe verliep de wijnbouw? Waarom kwam er aan de wijnbouw in onze regio een einde? En welke sporen liet ze na?

Samen met historicus Bart Minnen ontdekken we op 22 november 2014 om 10.30 in het Auditorium Twee-bronnen de verrassende geschiedenis van de Hagelandse wijn.

Te koop: SALSA!-Cahier 12 aan 18 euro voor leden

In 'De stilte van de dood omhelst ons. Getuigenverklaringen over de brand van Leuven (25-27 augustus 1914)', worden de voor Leuven dramatische begindagen van de Eerste Wereldoorlog einde augustus 1914 vanuit een heel bijzonder perspectief belicht. Getuigenverklaringen van Leuvenaars die de grote brand meemaakten en van anderen die Leuven in de dagen na de ramp bezochten, geven een heel persoonlijk beeld van wat er zich in Leuven heeft afgespeeld. Daarbij komt ook het leven na de gruweldaden in een deels verwoeste stad aan bod. Hoe verwerkte de stad dit trauma en krabbelde de Leuenaar terug over-eind? Het materiaal waarop dit boek gebaseerd is, bestaat uit onuitgegeven dagboekfragmenten, verkla- ringen van nabestaanden van slachtoffers en berichten in de buitenlandse pers op basis van het relaas van mensen die Leuven tijdig konden ontvluchten of er na de brand een kijkje kwam nemen.

